

нерідко трапляються ситуації, коли студент соромиться звертисся до викладача по допомогу, побоюючись зниження оцінки чи появи зневажливого ставлення до себе.

4) Невміння виступати перед аудиторією. Ця проблема виникає не тільки через недостатнє оволодіння мовою навчання або через незнання питання. Часто її причиною стають індивідуальні особливостей студента, наприклад, низька самооцінка і підвищена тривожність.

Також серед навчальних проблем іноземних студентів підготовчого відділення були названі: невміння вести конспект, працювати в команді, низька мотивація, труднощі у пристосуванні до нових форм контролю, наявність мовного бар'єру.

Список використаних джерел:

1. Дубовицкая Т. Д. Методика исследования адаптированности студентов в вузе / Т. Д. Дубовицкая, А. В. Крылова // Психологическая наука и образование: Электронное специализированное научно-практическое периодическое издание (Psyedu.ru) – 2010. – № 2. – Режим доступа: http://psyedu.ru/journal/2010/2/Dubovitskaya_Krilova.phtml
2. Мушарапова И. Л. Психологические факторы адаптации иностранных студентов к обучению на подготовительном факультете российского вуза: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.07 / И. Л. Мушарапова – Тула, 2000. – 18 с.

Баярко Н.В.

*асистент кафедри біології;
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ

Проблема екологічної освіти учнівської молоді є актуальною вже досить тривалий час. Необхідність прийняття невідкладних комплексних заходів продиктована реальною небезпекою, яка виникла у результаті зростаючого втручання людини у природне середовище і, як наслідок, загострення екологічної кризи. У цих умовах поліпшення якості освіти є одним із важливих засобів перебудови суспільства згідно з вимогами сталого розвитку.

Екологічна компетентність досліджувалася науковцями: С.П. Бондар, С.Ю. Головіна, Л.А. Кучер, К.В. Корсак, А.К. Маркова, В.Ю. Стрельников, І.П. Ящук та ін. Основні підходи до формування екологічної компетентності учнів, сутність та структуру цього поняття визначено у працях О.О. Колонькової, В.В. Маршицької, Н.Ю. Олійник, О.Л. Пруцакової, Н.А. Пустовіт, Л.Д. Руденко, Л.М. Титаренко, С.В. Шмалей та ін.

Однак, як свідчить аналіз психолого-педагогічної літератури, єдиного підходу до визначення поняття екологічної компетентності немає. Так, на думку Н.Ю.Олійник, екологічна компетентність є інтегрованим результатом

навчальної діяльності, який формується передусім завдяки опануванню змістом предметів екологічного спрямування і набуттям досвіду використання екологічних знань у процесі вивчення предметів спеціального і професійного циклів і, зокрема, спецкурсу інформаційних технологій [2, с. 15].

У своєму дослідженні Л.М. Титаренко екологічну компетентність розглядає як «здатність застосовувати екологічні знання й досвід у професійних і життєвих ситуаціях, керуючись пріоритетністю екологічних цінностей і непрагматичною мотивацією взаємодії з довкіллям на основі усвідомлення особистої причетності до екологічних проблем і відповідальності за екологічні наслідки власної професійної і побутової діяльності» [6, с. 9].

Узагальнюючи різні підходи до розуміння поняття «екологічна компетентність», зазначимо, що більшість авторів її трактують як підготовленість і здатність людини до практичного вирішення екологічних завдань, наявності в неї ряду особистісних якостей у поєднанні з необхідним запасом знань і умінь ефективно діяти у проблемних ситуаціях, що виникають у різних сферах діяльності, та знаходити правильні шляхи їх вирішення.

У системі неперервної екологічної освіти особливі зусилля варто спрямовувати на розробку і впровадження у навчально-виховний процес сучасних інноваційних технологій, спрямованих на формування: 1) системи екологічних знань учнів; 2) досвіду здійснення відомих способів діяльності, що втілюються разом із знаннями в навичках та вміннях особистості; 3) досвіду творчої діяльності, втіленого в особливих інтелектуальних процесах; 4) досвіду емоційно-ціннісного ставлення до дійсності, що є об'єктом чи засобом діяльності [5].

Саме окреслені проблеми спонукали до всебічного вивчення питання використання методу проектів як ефективного засобу формування готовності майбутніх учителів до розвитку екологічної компетентності учнів, активізації пізнавальної діяльності учнів та формування їхньої активної позиції у справі охорони природного середовища.

Погоджуємося з Н.О. Пустовіт, яка вважає проект однією з доцільно-перевірених форм у навчальній і позанавчальній діяльності у змісті екологічної освіти. Його ефективність обумовлена основними характеристиками методу: орієнтованість на самостійну діяльність; можливість використання різноманітних методів, засобів, що ґрунтуються на інтеграції знань, умінь з різних галузей науки. Названі характеристики відображають провідні закономірності виховання: самостійність у прийнятті рішень; усвідомлення внутрішніх спонук, мотивів, які виступають регуляторами поведінки; міждисциплінарність, синтетичність змісту екології як науки [3, с. 41].

Наведемо для прикладу особистий досвід організації і впровадження проектної діяльності в навчальний процес школи. Студенти впроваджували цю технологію під час проходження педагогічної практики в школі. Так, наприклад, на базі закладу «Загальноосвітня школа № 32 I-III ступенів Вінницької Міської Ради» була створена постійно діюча система: школа – позашкільні установи – сім'я. Підтвердженням ефективності її діяльності стала активна участь школярів у різноманітних екологічних конкурсах, акціях,

науково-практичних конференціях, тренінгах тощо, які проходили за активної участі майбутніх педагогів. Учасниками експерименту виконувалася робота над проектом «Чисте довкілля – здорове майбутнє». Цей проект був довготривалим. Основними етапами проекту були: теоретичне дослідження екологічних проблем м. Вінниці та її околиць; проведення безпосередніх спостережень у природі під час проведення екскурсій; організація і здійснення практичної діяльності учнів щодо збереження видового різноманіття живих організмів та охорони екосистем рідного краю.

Для упередження виникнення стихійних сміттєзвалищ та збереження природних ландшафтів Вінницького району студентами педагогічного університету й школярами проводилася агітаційна робота серед населення смт. Стрижавка. Серед основних форм організації і проведення екологічних заходів можна назвати наступні:

- участь у насадженні алеї сосон на території Подільського зоопарку;
- прибирання території в районі Якушинецьких озер;
- виготовлення годівниць для зимуючих птахів;
- участь в просвітницькій діяльності (конкурсі волонтерських проектів «Служіння заради миру» та 2-му Всеукраїнському конкурсі благодійних проектів «Добро починається з тебе»; конкурсі агітбригад «Ми на варті довкілля»);
- упорядкування фото- і відеоматеріалів про видове різноманіття флори і фауни Вінниччини, про регіональні екологічні проблеми.

Для прикладу, творча група студентів та учнів працювала над проектом «Створення мобільного центру екологічної освіти і виховання (ЦЕОВ)» і стала переможцем у номінації «Проект року». Студентами й учнями активно здійснювалася робота над проектом «Охорона біологічного різноманіття природних комплексів околиць міста Вінниці». Результати роботи були представлені на Всеукраїнському форумі учнівської та студентської молоді «Дотик природи» у м. Києві.

Департаментом освіти Вінницької міської ради і Вінницької обласної громадської організації «Подільська агенція регіонального розвитку» за фінансування Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні реалізовували проект «Зелена демократія». Учні школи, з якими активно працювали майбутні вчителі біології, пройшли відбірковий тур для участі у реалізації даного проекту. Результатом проведених тренінгів, семінарів навчальний заклад отримав методичні матеріали, інформаційний стенд та інші матеріали для функціонування «Еко-клубу».

Важливим чинником формування готовності майбутніх учителів до розвитку екологічної компетентності учнів є залучення їх під час педагогічної практики до підготовки учнів до участі у Всеукраїнській олімпіаді з екології. Одним з етапів її роботи є захист екологічного проекту. Впродовж 2011-2014 років були підготовлені й захищені проекти з таких тем: «Орнітофауна антропогенних ландшафтів м. Вінниці в осінньо-зимовий період»; «Біологічні особливості парнокопитних Вінниччини»; «Вищі водні рослини річки Південний Буг – біоіндикатори стану довкілля»; «Поширення бобра звичайного на території

Вінницької області»; «Моніторинг атмосферного повітря»; «Фенотипічний поліморфізм людських популяцій урбоєкосистеми» та інші.

Також студенти й учні долучилися до реалізації проекту «Екологічна стежина – для всіх» у рамках конкурсу малих грантів по соціальній мобілізації громад у Вінницькій області, організованого мережею громадських організацій, яка складається з Вінницького обласного комітету молодіжних організацій, ВОМГО «Наше Поділля» та ін. [1].

Отже, можна зробити *висновок*, що використання проектної технології під час педагогічних практик у школі сприяє: творчій співпраці викладачів, майбутніх вчителів та учнів; опануванню новими способами навчальної діяльності, спрямованої на оволодіння екологічними знаннями та позитивно впливає на формування готовності майбутніх учителів до розвитку екологічної компетентності учнів.

Список використаних джерел:

1. Віртуальна екскурсія по екологічній стежині парку «Дружби народів». [Електронний ресурс]. Режим доступу: [<http://gromada.mybest.com.ua/news/item/id/325>]
2. Олійник Н. Ю. Формування екологічної компетентності студентів гідрометеорологічного технікуму у процесі навчання інформаційних технологій [Текст]: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.02 / Олійник Наталія Юріївна; Українська інженерно-педагогічна академія. – Х., 2005. – 19 с.
3. Пустовіт Н. О. Концептуальні засади і стан екологічної освіти в Україні / Н. О. Пустовіт // Екологічні проблеми та перспективи їх вирішення в регіонах України: Матеріали виступів учасників міжнародної конференції та всеукраїнського екологічного ярмарку. – Черкаси, 2003. – С. 37-43.
4. Пустовіт Н. О. Формування екологічної компетентності школярів: наук.-метод. посібник / Н. О. Пустовіт, О. Л. Пруцакова, Л. Д. Руденко, О. О. Колонькова. – К., 2008. – 64 с.
5. Степанюк А. Формування в школярів емоційно-ціннісного ставлення до живої природи / А. В. Степанюк // Шлях освіти. – 1999. – № 4. – С. 12-14.
6. Титаренко Л. М. Формування екологічної компетентності студентів біологічних спеціальностей університету [Текст]: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Титаренко Лариса Миколаївна; АПН України, Ін-т пробл. виховання. – К., 2007. – 20 с.

Бойчук А.П.

старший викладач кафедри іноземних мов,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ НІМЕЧЧИНИ)

Туризм в Україні розвивається швидкими темпами. Попит на туристські послуги росте з року в рік, що вимагає від освіти створення сучасної конкурентоздатної системи підготовки кадрів для сфери туризму.

В українській системі професійної освіти практична підготовка залишається на недостатньо високому рівні, а система виробничого